

Dosentti Antti Laine:

Karjalan rakennukset pantiin kierrätykseen

Martti Pänkälä
Ilmajoki

– Tyhjilleen jääneestä luovutetun Karjalan asutokannasta purettiin huomattava osa ja siirrettiin muualle. Heinäkuussa 1945 tehtiin päätös, jolla esimerkiksi Karjalan kannakselle oli tarkoitus siirtää 300 taloa sellu- ja paperilaitoksia varten. Myös Harlun, Läskelän, Pitkärannan ja Suojärven tehdasyhteisöt kaipasivat lisää asuintaloja, selosti dosentti Antti Laine Karjalan tutkimuslaitokselta Joensuusta syitä, miksi nyky-Karjala näyttää paikoin niin autiolta eikä tuttuja taloja löydy. Välttämättä niitä ei siis ole poltettu. Hän piti esitelmän Jaakkiman kesätapaamisessa Ilmajoella 18.8. Näistä asioista on vasta nyt saatu parempaa tietoa.

Dosentti Laine on tutkinut Karjalan asuttamista Venäjän arkistoissa, joita hän kohtapuolin taas lähtee penkomaan. Aineistoa alkaa olla jo uutta kirjaa varten. Hänen väitöskirjansa käsitteli miehitysaikaa.

Pellot eivät sopineet kolhoosiviljelyyn, koska ne olivat "kapitalistiseen pienviljelyyn" tehtyjä tiheine ojineen. Eikä sopinut myöskään hajallaan ollut rakennuskanta. Kolhoosien asunnot koottiin ryppäiksi siirtämällä rakennukset kortteleiksi. Metsät jäivät valtiolle, joten kolhooseille ei jäänyt lainkaan tätä varallisuutta.

Kaksi omistajaa

Maaliskuun lopussa 1940 luovutettu alue muodostettiin tasavallaksi, jonka johtoon tuli

Otto Wille Kuusinen. Jatkosodan aika Neuvostoliiton näkökulmasta oli Karjalan "fasisimiehitystä" eikä sotatoimia näy muun muassa tuon ajan kartoissa. Muodollisesti Karjalalla oli sinä aikana kaksi omistajaa eli Neuvostoliitto ja Suomi. Kun karjalaiset lähtivät uudelleen evakkoon 1944, niin heidän kaikki tavaransa on NL:ssa laskettu miehityltä alueelta rosvoetuksi omaisuudeksi, joka sitten maksettiin osana sotakorvauksia.

Lisäksi valvontakomissio määräsi palautettavaksi Karjalasta Suomeen tuodut laitteet, jotta teollisuus saatiin siellä käyntiin.

– Talvisodan jälkeen suo-

malaisten sijoille muutti noin 180.000 asukasta eri puolilta Neuvostoliittoa. Sinne perustettiin 376 kolhoosia ja 12 sovhoosia, Laine kertoi maanviljelystä. Asukkaita värvättiin erilaisilla etuuksilla jopa kolhooseittain. Kun jatkosota alkoi, asukkaat evakuoitiin muualle. Suomesta palasi karjalaisia kotikonnuilleen noin 280.000 henkeä eli 70 prosenttia sotaa edeltäneestä ajasta.

– Neuvostoliittolaisten paluu jatkosodan jälkeen oli verkkaisempaa. Kaikki Karjalan kolhoosit tekivät omista oloistaan "harakterikan" eli selostuksen, josta mainoksen. Erityisetuna mm. Laatokan rannalla olivat tuottoisiksi ku-

vatut kalavedet, kun ravinto oli tiukassa ja jopa nälänhätää koettiin.

– Uusien asukkaiden muuttamisen perusteina Karjalaan esiintyy mm. entisten asuinpaikkojen jääminen teiden, teollisuuden tai padonrakennustöiden jalkoihin, Laine selitti.

Vihaa lietsottiin

– Puolueen agitaattorit nostattivat vihaa vihollisia eli suomalaisia kohtaan. Esimerkiksi Salmin sovhoosissa kätsottiin syksyllä 1944, että vähintään kerran kuussa oli järjestettävä kokous, jossa vihan lisäksi piti nostattaa ja vahvistaa ihmisten

poliittista aktiivisuutta ja tarkkaavaisuutta. Tätä se on ollut viime vuosiin asti ja samoja ohjeita on noudatettu raja-alueen väestöön kohdistetussa agitaatiossa, Laine muotoili. Hän arvioi, että parikymmentä tutkijaa selvittelee tällä hetkellä Venäjän arkistoista täydentäviä tietoja. Mitään mullistavia muutoksia arkistot eivät Laineen arvion mukaan tarjoa, mutta ne vahvistavat ja tarkentavat aikaisemmin selvitettyjä asioita.

Kotipaikka tyhjänä

Tervehdysnoissaan jaakimalaisten puuhamies ylimetsänhoitaja Pentti Puputti vahvisti sen, mitä tutkija oli arkistoista todennut.

– Kotitalon kohdalta ei löytynyt edes tuhkua tai hiiltä, mitä muutama vuosi sitten kovasti ihmettelin. Moni karjalainen onkin kokenut ison pettymyksen, kun muistojen maisemassa onkin ollut vain puskaa ja ryteikköä, Puputti kuvaili yhteisiä tunteja.

Omista auttamistoimistaan nyky-Karjalassa kertoi Jorma Fred. Mm. maatalouskoneiden vienti sinne on tullin takia lähes mahdotonta. Sen sijaan vaatetavaraa ja muuta sellaista voidaan viedä jatkuvasti.

Jenny Mäki-Hallila kevensi lämmintä päivää lausunnallaan ja lisäksi laulettiin välillä yhteisesti ja kuultiin Väinö Huolmanin yhtyeen musiikkia. Kuulijoita kerääntyi kaksin verroin odotettu määrä, mikä pisti ruokahuollon koville. Juhlapaikkana oli Ilmajoen seurakunnan leirikeskus.

Dosentti Antti Laine ja ylimetsänhoitaja Pentti Puputti keskustelivat kokemuksistaan Karjalassa.